

Ob teh prijetnih mislih Vam tudi jaz želim zdravja in sreče, in ko se drugo leto vrnem za nekaj mesecev v Ljubljano, **Te** bom brez vabila poklical po telefonu, saj se ožji sorodniki ne vikajo! Pa brez zamere!
S pristrčnimi pozdravi Vaš

Dušan Prevoršek«

In sem mu odgovoril:

»Ljubljana, 12. 8. 1994

Dragi Dušan!

Lepa hvala za pristrčno pismo in lepo knjižno darilo, ki mi je obudilo spomine na Ameriko, ko sem bil dva spomladanska meseca leta 1964 gost State Departmenta in takrat prekriznil Združene države po dolgem in počez. Prav v Oregonu nisem bil, čeprav sem o njegovih lepota in gorah veliko slišal, bral in občudoval slike.

Dogodek in doživetje v Steni 5. septembra 1954 je bilo brez dvoma edinstveno srečno naključje in enkratno darilo usode.

Veseli me, da boš po napornem in trdem delu kmalu lahko užival v naši edinstveni Trenti - pod varstvom

spomenika **dr. Juliusa Kugyja**, ki sem mu ga leta 1953 odkril prav jaz. Tudi on mi je nekoč napisal nekaj tako pristrčnih pisem, kakor je Tvoje. Če bo sreča mila in spet prijazna, bi bil nad vse vesel, če se kdaj še srečava! Morda prav v Trenti, ki bo zdaj dobila za **Baubachom** (»Zlatorog«), **Kugyjem**, župnikom **Abramom**, **Tumo**, **Bois de Chesnejem** (Julijana), fotografom **Jakom Čopom**, **Francetom Avčinom** (»Kjer tišina šepeta«) in še mnogimi drugimi častilci še enega plemenitega, svetovno uveljavljenega moža!

Ob koncu iskreno čestitam k nagradi. Sicer pa se zelo strinjam s Tvojim predlogom o tikanju in »žlahti«.

S pristrčnimi pozdravi in »brez zamere« ali tudi tako, kot je rad rekel moj nepozabni prijatelj **Joža Čop**: Pa Bohlonej k' smo prijati!

Tvoj Miha«

***

Dr. Prevoršku, Slovencu, ki že dolga leta deluje in usvarja v tujini, ob znameniti nagradi lahko pristrčno čestitamo!

Gora — naš Triglav — je bila zares prijazna z nami.

OČE IN SIN V NAJBOLJ ZAPUŠČENEM SLOVENSKEM GORSKEM PROSTRANSTVU

ZADNJA PLEZARIJA

MIHA POTOČNIK

Martuljkova skupina je zame že dolgo najintimnejši kotiček naših gora, svetišče, ki ga nosiš v srcu. Če bi kje iskal svoje zatočišče, kraj za meditiranje, bi ga iskal prav tu, na robovih med Belim potokom in prostranstvi pod Poncami in Špikom, kjer že tisočletja gospodari narava sama.

Z očetom sva se že več let dogovarjala, da me popelje na grebene Široke peči, ki s svojimi 2497 metri seže višje od Špika. To je divji svet, kamor je oče leta 1928 v družbi plezalskih tovarišev kot prvi človek stopil na zadnji še nepreplezani vrh slovenskih Julijcev. Turo sva večkrat odložila. Nekega poznega avgusta leta 1974, ko so bile zvezde ravno prav postavljene, sva se v soboto popoldne končno odpeljala iz Ljubljane. Skupaj sva takrat dopolnila 99 let, oče 66 in jaz 33. Zanimivo naključje — ali še kaj več?

SAMA V BIVAKU ZA AKOM

V Gozd Martuljku sva dolgo urejala težka nahrbtnika in se obirala okoli avta. Že iz doline je bil v jasnem popoldnevu prekrasen pogled na mogočno Martuljkovo skupino s Špikom in Poncami, na levi pa krono zaključuje Široka peč kot osamljen stražar pred četo vojakov v ozadju. Svež vonj cvetoče preproge, ki se je razprostirala do gozda, z igrivim potokom v sredi naju je vabil, da ostaneva kar v dolini.

Pot ob vodi do prvega slapa je kot sprehod v sanjah. Odbleski vode v temačni soteski, blazine mahu po ste-

ni, skozi katere se pretakajo srebrne kaplje, bučanje slapu in mavrica izpod modrine, bukove zavese, ki zdaj prekrijejo sotesko in jo zožijo v drobno gaz... Daleč iz daljave, iz Rajske livad, se je slišalo ukanje in smeh, srečala pa nisva vso pot nikogar.

Since se je že poslovalo, ko sva prispela do bivaka Za Akom na vrhu gozdnate glave nad prodom z izvirom potoka Martuljek.

Bila sva sama. Pred bivakom sva zakurila ogenj in molče opazovala mogočne silhete venca vrhov pred seboj. Čudno, kako lahko tudi tišina poveže in zbliža človeka! Spomini so oživel. Oče se je vrnil 46 let nazaj, med iste stene, kjer je opravil več prvenstvenih vzponov: severna stena Široke peči, Frdamane police, zahodna stena Široke peči, pa prečenje vseh grebenov Široke peči, kar bova skupaj ponovila jutri.

Tudi sam sem živo podoživljal ta divji svet lepote, tveganja in preizkušanja svojih meja. Tudi mene so vezali na ta kraj dragi spomini.

ZAKONSKA PUSTOLOVŠČINA

Pred desetimi leti sva z ženo prav tu že merila svoje meje možnega. Za najino zapozneno poročno potovanje ob prvomajskih praznikih sva izkoristila kar gostoljubje tete Anice iz Belce in ga tam prijetno preživljala v moji rojstni hiši. Za en dan sva se namenila smučati prav sem Za Ak. Dan je bil prelep, le nekaj obiskovalcev je poleg naju še smučalo na snežiščih pod Poncami. Popoldne se kot zadnja kar nisva mogla odločiti,

da bi odšla v dolino. Meta je dala idejo, ki sem jo takoj pograbil: ostaneva še en dan! Začarana od samote in lepote sva razmišljala, kam lahko še prideva.

Sedela sva na produ ob studencu in zrla na grebene pred seboj — na Vanežev rob.

»Kaj je na oni strani?« me je vprašala.

»Dolina Beli potok, za katero je oče pravil, da je najboljši divja in neukrotljiva od vseh dolin Julijcev. Še nihče je menda ni presmučal.«

Nekaj časa je bilo tiho.

»Ali se lahko pride čez greben?« je čez čas vprašala.

»Ne poznam poti,« sem pošteno odgovoril.

Spet molk.

»Po moje je skozi tistole grapo prehod, kaj misliš?« spet reče čez dalj časa.

Spomnil sem se, da mi je oče nekoč razlagal, da je prehod možen — samo kje? Z očmi sva preiskala vsa snežišča, grebene in grape Vaneževga roba in iskala najugodnejšo pot. Ko sva jo izbrala, sva se pomirjeno poslovila od amfiteatra, skрила smuči v grmovje ob potoku ter se s snežišč vrnila do Rajskih livad na pol poti nazaj.

Nikjer ni bilo žive duše — ostala sva sama v najlepši naravi. V zapuščenem stelniku z nekaj listja sva si našla kot za oba nahrbtnika in za prenočišče, nato pa ob drobnem potočku (ali smo Potočniki ali ne!) sredi travnika zakurila ogenj. Pogrela sva si vsak pol klobase, pa kruh, da je bil kot svež, kar na leskovi palici. Kako je teknilo! Hribi so že izginili v temi, zvezde pa so migljale kot kresnice na nebu. Oglasil se je čuk, nato je nekaj zašumelo v travi, pa sva se iz varnostnih razlogov raje umaknila v koč. Imela sva le velik dežni plašč, v katerega sva se zavila in se zarila globoko v listje. Ko se je kdo le malo premaknil, je zašumelo, kot da je zunaj medved — no, pa sem bil samo jaz ali pa Meta. Noč je bila tako zelo dolga in napeta, polna »medvedov«!

Drugi jutro sva že ob zori vstala, slabo naspana, a židane volje ob prvem pogledu na lep dan in mogočne hribe. Kot magnet so naju pritegnili in že sva korakala nazaj za Ak.

ZIMSKO PLEZANJE IN SMUČANJE

Sonce se je šele zbudilo, sneg je bil še trd, ko sva se ozirala, kje naj začneva prehod čez strmi hrbet. Z vso opremo sva se zagrizla v strm snežni plaz. V pancarjih je sprva še kar šlo, nato pa je postajalo snežišče vedno bolj strm lijak, kjer sem počasi sekal stopinje v strjen sneg. Konice smuči na rami so se zadevale v strmino. Spodaj sva zagledala dva smučarja, ki sta nama razburjeno mahala. Naj se obrneva nazaj ali naj nadaljujeva? Korajža velja — pa sva klesala naprej najine stopinje.

Ustavila sva se sredi lijaka pred trimetrsko kamnito skoraj navpično lusko. Od nabiranja stopinj se mi je odlepil sprednji del gumijastega podplata. Naj tvegava še kar naprej? Naj greva raje nazaj? Ozrla sva se po strmini navzdol: kje pa, dol ne prideva živa! Z oporo smuči sva nekako preplezala lusko in kmalu dosegla Vanežev rob visoko nad uravnavo.

Je od tod sploh možen prehod na drugo stran, v Beli potok? Prvič sva z višav ogledovala divji razoran svet

Dva Miha in dva Potočnika, oče in sin, v najlepši, gorski naravi

pred nama, preprežen s številnimi skoki, greben pa je bil navpično odsekan do prvega snežišča. Nazaj ne bi več prišla, ker se je sneg v soncu začel vdirati in je snežišče v lijaku postalo nevarno za plaz. Po skalah in rušju sva nekaj časa iskala najprimernejše mesto, da sestopiva. Kot najugodnejši je bil navpičen trimetrski skok, ki se je končal v strmem snežišču. Odvrgla sva smuči v rušje, nato pa še sama skočila. Srce sva imela neke v grlu. Med skokom še pomisliti nisem upal, da se kdo ponesreči. Uspelo nama je.

Takoj pod steno grebena sva si končno zapela smuči in se po hudi strmini v »firnu« začela spuščati po prostranstvih Belega potoka. Sem komaj kdaj zaide kak lovec — čista divjina. Sneg pod smučmi je pršel po nedotaknjenih pobočjih in od navala sreče sva skoraj ponorela. Večkrat sva se morala ustaviti, da sva poiskala prehode v nova prostranstva, ki so se kot na filmu vrstila drugo za drugim.

V spodnjem delu doline je zmanjkalo snega in po strmem gozdu brez poti sva telovadila prek spodjedenih usekov proti dolini. Pozno popoldne sva utrujena prišla na travnike ob Savi. Ko sva se ozrla nazaj proti Belemu potoku, sva lahko videla le gozdnat hrbet, zadaj grebene vrhov, vmes pa so se povsem izgubila — kar izginila — opojna bela prostranstva, kjer sva še malo prej tako uživala. Kot da bi bil ves dan en sam privid — od spodaj se ni videlo nič.

Ko sva se v poznem popoldanskem soncu napotila ob Savi nazaj proti Belci, sva opazovala številne turiste, ki so se sončili ali pekli meso na žaru. Za nama pa je bil dan, poln doživetij in preizkušenj, ki sva ga preživljala nedaleč stran v popolni divjini in samoti in ki ga pomniva še po 30 letih. Kot pravi **Anderl Heckmeier**: »Doživetje je neminljiva last za vse življenje.«

VARNO OČETOVO VODSTVO

Spomini so še kar oživljali, a sva morala počivati, saj naju je naslednji dan čakala dolga in naporna tura. Razen lahkega vetra, ki je tiho zibal bukove veje okoli bivaka, ni bilo nobenega zvoka. Kako sproščujoče in hkrati skrivnostno!

Drugo jutro me je oče zbudil navsezgodaj, še v jutranjem mraku. Po hitrem zajtrku sva že hodila v nov, lep dan. Del prtljage sva pustila v bivaku. Po levi strugi

hudournika sva kmalu dosegla rob pregrade ob steni. Oče je zanesljivo vodil po brezpotju do navpičnega skoka, kjer je bilo ravno dovolj oprimkov, da sva brez posebnih težav splezala čez prvo oviro. Po več kot 45 letih, ko je zadnjič tu plezal, se je še spomnil ključnega nevidnega oprimka na vrhu skoka, ki nama je olajšal prehod. Kar ni mi šlo v glavo, da ima kdo tak spomin — za vsak kamen v steni!

Po novih brezpotjih sva prišla v prostrano kotlino zadaj za Široko pečjo — v »Amfiteater«. To je najbolj zapuščeno prostranstvo v naših hribih, podobno Mesečevi pokrajini: raztreščeni kamni, brez žive bilke, kot grobišče velikankov. Sonce je že žgalo s polno močjo, grebeni pa so bili še vedno visoko nad nama.

Oče se je hitro odločil, po kateri smeri naj plezava naprej. Izbral je desno pobočje, spodaj polno gruščja, ki se vedno bolj strmo dviguje proti zadnjim skalnatim grebenom. Celotno pobočje je zelo krušljivo, tako da sva kljub pazljivosti prožila kamenje in dobivala spremeljavo bobnov v svetu tišine. — Pravijo, da je svet tišine pod vodo — pa to ne drži; tam vedno nekaj prasketa, odmeva; tu gori je bil res pravi svet tišine, ki sva ga zmotila le midva.

Navezana na vrv sva enakomerno hodila ali plezala po krušljivem pobočju vedno višje proti soncu. »Ikarus je bil za to kaznovan — kaj pa midva?« sem pomislil. Oče je vodil tako varno, da sem se začudil, od kod nenadoma črv dvoma.

Ko sem se oprijemal vročega kamenja, je nenadoma šinila senca izza večjega kamna. »Kača!« sem se kar stresel in trznil. Pa je bila le senca moje roke. Čudno, kako se lahko sprošča fantazija. — Še nekaj raztežajev in že sva priplezala na prvi turnc grebena.

SKUPAJ NA NAJVIŠJEM VRHU

Široka peč je osamelec, s katerega je prelep razgled na celotno Martuljkovo skupino, Karavanke s Kepo proti vzhodu, na Julijce okoli Triglava na zahodu. Čez vrhove so se že podili majhni oblaki in ustvarili bogato baročno sliko. Bilo je že poldne, naju pa je čakalo še celotno prečenje številnih turncev po dolgem grebenu. Gor in dol, kot po žagi, pa vedno malo višje, ker je najvišji vrh na drugi strani.

Ko sva plezala po prvih turncih, so se pajčevine oblakov zgostile. Padle so prve kaplje dežja, prišla je nova jasnina, potem pa prava ploha. Zatekla sva se v razpoko s previsom. Čez četrte ure je dež ponehal, sonce je spet pokukalo izza megle in pregnalo skrbi z vremenom. Fortis fortuna adiuvat — hrabrim pomaga sreča!

Oče je plezal prvi. Nezmotljivo se je spominjal vseh prehodov. Večkrat sem zagrabil kakšen prijem, pa mi je ostal v rokah, ali pa se je nevarno premaknila kar cela skalnata luska. Nekje na sredini grebena se je oče spustil po šodru tik nad navpično steno, da bi obšel zob v turncu. »Dobro varuj, tu je nevarno!« mi je zaklical od daleč. Stal sem na ozkem grebenu, brez prave opore, in sam komaj lovil ravnotežje. Tedaj sem polno začutil, kako sva izpostavljena, privezana drug na drugega, na življenje ali smrt, saj napaka enega pomeni konec za oba. »Če očetu spodrsne, ali naj se vržem na drugo stran grebena, da bova vsaj obvisela, čeprav vsak na

svoji strani grebena?« sem pomislil. Težko bi s tega mesta zadržal padec. »In kaj potem, če oba res obvisiva?« sem vrtal v mislih naprej. »Je to sploh rešitev?«

»Vse v redu, pridi, varujem te!« je zavpil od daleč oče. »Že prihajam!« — Vedel sem: dokler sva na isti vrvi, se mi ne more nič zgoditi. Prej sem se ustrašil svoje nemoči, očetu pa sem povsem zaupal.

Zgodaj popoldne, sredi sonca, sva priplezala na enega od zadnjih turncev v verigi — na najvišji vrh. Prigriznila sva, jezik se je spet razvezal. Koder sva se ozrla, so se dvigali vrhovi; skale so kipele iz bujnih gozdov. Svet je bil prvobiten, kot pred tisoč ali deset tisoč leti. Oče se je zastremel proti Triglavu in utihnil. Prešinilo me je: »Je to zadnjič? Se je oče prišel poslovit?«

PO 13-URNEM PLEZANJU V BIVAKU

Sestopala sva hitro. Tura je trajala že deset ur, pa sva bila še vedno na grebenih. Pred drugim lijakom še precej pred Dovškim Krížem sva se ustavila, si navezala dereze in se s pomočjo cepinov previdno začela spuščati po strmlem ledenem žlebu v dolino. Spodaj se ni videlo, kam se žleb prevesi — v steno ali v naraven prehod. Sneg je bil tako leden, da celo dereza včasih ni takoj prišla. Bil sem že utrujen, pa tega očetu ne bi priznal. Če zmore on, še enkrat starejši, tudi zame ni težko. Tako je volja pomagala premagovati vse napore.

Še malo, pa sva bila na strmih prodiščih pod steno in ledom. Potrebno je bilo še paziti, vendar glavno je bilo za nama. Postal sem razigran, neprevidno stopil... pa se spet ujel štiri metre nižje. Gori na grebenih bi to pomenilo 500 metrov nižje — najbrž za oba.

Ob bivaku, po 13-urnem plezanju, sva si privoščila malico in še enkrat podoživela najih skupni dan. Oba sva vedela: to je bila očetova in moja zadnja skupna plezarija.

Pride čas odločitve, ko se poslovíš od tistega, kar ti je v življenju največ pomenilo. Prav ta trenutek je to doživljal oče. Francoski pregovor pravi: »Chaque partir est un peu mourir«, kar pomeni: »Vsako slovo je delček umiranja.«

Vesel sem, da sem bil tedaj ob njem.

Dva metra nižji Everest

Vsake toliko časa geografi in drugi naravoslovci ugotovijo, da merski podatki posebno za višine gorā niso povsem natančni, čeprav so nekatere gorske vrhove merili že kdo ve kolikokrat. Seveda je v ospredju takih pozornosti vedno vrh, ki je v svoji okolici najvišji ali najmarkantnejši, še posebno pa to velja za najvišjo goro sveta, ki so jo doslej že večkrat natančno merili, pa vedno znova ugotovijo, da še ni dovolj natančno izmerjena.

Znanstvena odprava, ki sta jo vodila Benoit Chamoux in Agostino Da Polenza, se je nazadnje odpravila pod najvišjo goro sveta, da bi z natančnostjo plus ali minus 39 centimetrov izmerila višino njegovega temena. Najnovejša višina Mount Everesta, ki jo je aprila 1993 izmeril Ardito Desio, je zdaj uradno 8846,10 metra, se pravi 2,03 metra manj od predzadnjega merjenja iz leta 1974, ko so Čomolungmi namerili višino 8848,13 metra.

Nazadnje so višino Everesta hkrati merili »klasično«, in v ta namen pred tem odnesli na vrh gore posebno prizmo rdeče barve, ki so jo merilci videli, poleg tega pa še po sistemu GPS (Global Position System), s pomočjo satelita torej.